

EMPOWERING
CARE

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ. Ενδυνάμωση Κοριτσιών
σε Ιδρυματική Φροντίδα κατά της Βίας Εναντίον των
Γυναικών.
July 2013

Funded by the European Union

ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ. Η Ενδυνάμωση Κοριτσιών σε Ιδρυματική Φροντίδα κατά της Βίας
Εναντίον των Γυναικών
JUST/2012/DAP/AG/3078

Ιανουάριος 2014

OULUN YLIOPISTO
UNIVERSITY of OULU

Disclaimer: This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

ΠΙΝΑΚΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ.....	3
I ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
II ΤΟ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΕΡΕΥΝΑ	5
III Η ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	6
1. ΚΟΡΙΤΣΙΑ	6
1.1. ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΙΔΡΥΜΑΤΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ: ΘΕΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	6
1.2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	7
1.3. ΡΟΛΟΙ ΦΥΛΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ	8
1.4. ΟΡΙΣΜΟΙ, ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ.....	8
2. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	10
2.1. ΑΠΟΨΕΙΣ, ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	10

Ι ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Ενδυνάμωση της Φροντίδας» - Η ενδυνάμωση κοριτσιών που ζουν υπό ιδρυματική φροντίδα ενάντια στη βία κατά των γυναικών είναι ένα διετές ευρωπαϊκό πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Daphne III της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το οποίο άρχισε τον Ιανουάριο του 2013 και θα ολοκληρωθεί τον Δεκέμβριο του 2014. Η οργάνωση SURT συντονίζει το έργο «Ενδυνάμωση της Φροντίδας». Το Fundació de Dones (Καταλωνία), είναι μια διεπιστημονική και διακρατική σύμπραξη η οποία περιλαμβάνει οργάνωσεις από τη Βουλγαρία (Animus Association), την Κύπρο (Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου), τη Φινλανδία (Πανεπιστήμιο του Oulu) και την Ιταλία (Tampere).

Το έργο «Ενδυνάμωση της Φροντίδας» στοχεύει, αφενός, στην αύξηση της γνώσης σχετικά με την συχνότητα και τα χαρακτηριστικά των εμπειριών βίας και κακοποίησης κοριτσιών ηλικίας 14-18 που ζουν υπό ιδρυματική φροντίδα και υπό τη νομική ευθύνη των κρατικών αρχών σε 5 κράτη μέλη της ΕΕ: Βουλγαρία, Κύπρος, Φινλανδία, Ιταλία και Καταλονία / Ισπανία. Από την άλλη πλευρά, το έργο στοχεύει στην ενδυνάμωση των νεαρών κοριτσιών που ζουν υπό ιδρυματική φροντίδα για την προστασία και την προφύλαξη των ιδίων και των συνομηλίκων τους από κάθε μορφής βία.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών, πρώτα απ' όλα, οι εταίροι του έργου πραγματοποίησαν ποιοτική έρευνα σχετικά με τις εμπειρίες βίας και κακοποίησης, τις αντιλήψεις για τους ρόλους των δύο φύλων και των προσωπικών σχέσεων των κοριτσιών ηλικίας 14-18 που ζουν υπό ιδρυματική φροντίδα στην Καταλονία, τη Βουλγαρία, τη Ιταλία, τη Φινλανδία και στην Κύπρο. Δεύτερον, με βάση τα αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνας, ένα πρόγραμμα ενδυνάμωσης θα αναπτυχθεί και θα γίνει πιλοτική δοκιμή με κορίτσια σε ιδρύματα φροντίδας στις συμμετέχουσες χώρες. Ως αποτέλεσμα αυτών των δραστηριοτήτων, θα δημοσιευτεί και θα διανεμηθεί ένα *Εγχειρίδιο για Επαγγελματίες*.

Όπως ειπώθηκε, η πρώτη δραστηριότητα του έργου «Ενδυνάμωση της Φροντίδας» ήταν η διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, σχετικά με την συχνότητα και τα χαρακτηριστικά των εμπειριών διαφόρων μορφών βίας και κακοποίησης σε βάρος των κοριτσιών που ζουν υπό ιδρυματική φροντίδα, τόσο πριν όσο και μετά την είσοδό σε σχετικά ιδρύματα, καθώς και τις πεποιθήσεις τους σχετικά με τους ρόλους των κοινωνικών φύλων, τα στερεότυπα, τις σεξουαλικές και τις συναισθηματικές σχέσεις. Κάθε εταίρος της κοινοπραξίας πραγματοποίησε έρευνα στη χώρα του. Με τα αποτελέσματα και την ανάλυση της επιτόπιας έρευνας, ο κάθε οργανισμός έγραψε μια έκθεση σχετικά με την έρευνα στην χώρα του. Οι εκθέσεις είναι διαθέσιμες τόσο στα αγγλικά όσο και σε κάθε εθνική γλώσσα (Βουλγαρικά, Καταλανικά, Ελληνικά, Φινλανδικά και Ιταλικά) στην ιστοσελίδα του προγράμματος (www.empoweringcare.eu). Επίσης, υπάρχει και μια συγκριτική έκθεση βάσει όλων των εκθέσεων και αποτελεί το πανευρωπαϊκό προϊόν αυτής της πρώτης δράσης του προγράμματος. Η Συγκριτική Έκθεση είναι επίσης διαθέσιμη στην ιστοσελίδα του έργου.

Ο στόχος αυτής της περίληψης είναι να συνοψίσει την Συγκριτική Έκθεση και να παρουσιάσει τα κύρια αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν κατά την επιτόπια έρευνα στις 5 χώρες. Η περίληψη περιέχει μια σύντομη αναφορά στο μεθοδολογικό πλαίσιο και την ανάπτυξη της επιτόπιας έρευνας, καθώς και μια

σύντομη παρουσίαση των κύριων αποτελεσμάτων της επιτόπιας έρευνας σε κάθε χώρα. Για μια βαθύτερη γνώση σχετικά με την έρευνα, συνιστάται να διαβάσετε την περιεκτική Συγκριτική Έκθεση¹.

II ΤΟ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΕΡΕΥΝΑ

Στην αρχή του έργου αυτού η σύμπραξη πρότεινε ένα κοινό μεθοδολογικό πλαίσιο και κοινές αρχές που θα καθοδηγούσαν την μελέτη και την επιτόπια έρευνα της κάθε εθνικής ερευνητικής ομάδας.

Η μεθοδολογία βασίστηκε σε ποιοτικές μεθόδους έρευνας, δεδομένου ότι είναι πιο κατάλληλες για τη παρουσίαση των υποκειμενικών εμπειριών των γυναικών. Με αυτή την προσέγγιση γίνεται εφικτή η παροχή μια εμπιστευτικής και οικείας ατμόσφαιρας ιδιαίτερα κατάλληλη για τη διεξαγωγή έρευνας με ανήλικες, και ιδίως με ανήλικες, που ζούν σε ιδρύματα, αφού πιθανόν να ήταν απρόθυμες να συνεργαστούν σε πιο επίσημες μορφές ποσοτικής έρευνας. Οι ερευνητικές τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν ημι-δομημένες ατομικές συνεντεύξεις και ομάδες εστίασης. Όλες οι ερευνητικές δραστηριότητες καταγράφηκαν, απομαγνητοφωνήθηκαν και στην συνέχεια αναλύθηκαν.

Οι ομάδες-στόχοι της έρευνας ήταν από τη μία πλευρά, τα ανήλικα κορίτσια που ζουν σε ιδρύματα φροντίδας και, από την άλλη πλευρά, οι επαγγελματίες που εργάζονται μαζί τους.

Η συμμετοχή των κοριτσιών ήταν μέσω ατομικών συνεντεύξεων ή / και ομάδες εστίασης. Ο σκοπός της συγκεκριμένης συνέντευξης για τα κορίτσια ήταν να συγκεντρώσει πληροφορίες για τις προσωπικές ιστορίες της ζωής τους, με ιδιαίτερη έμφαση στην βία την οποία βίωσαν. Ο στόχος των ομάδων εστίασης με ανήλικα κορίτσια ήταν να συζητήσουν και να μοιραστούν τις αντιλήψεις και τις απόψεις γύρω από τους ρόλους των κοινωνικών φύλων και τα στερεότυπα των φύλων, καθώς και πρότυπα συμπεριφοράς στις προσωπικές τους σχέσεις.

Στις περισσότερες χώρες, η επιτόπια έρευνα έγινε από τον Μάιο έως τον Ιούνιο του 2013 (εκτός από την Κύπρο, όπου, λόγω των πολλών δυσκολιών στην πρόσβαση στο μοναδικό κέντρο φροντίδας, η επιτόπια έρευνα καθυστέρησε και πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 2013). Στη Βουλγαρία και την Κύπρο η επιτόπια έρευνα πραγματοποιήθηκε σε ένα ενιαίο ίδρυμα, ενώ στην Καταλονία, τη Φινλανδία και την Ιταλία διάφορα ιδρύματα συμμετείχαν στην έρευνα. Συνολικά 100 κορίτσια (57 μέσω συνεντεύξεων και 43 μέσω ομάδων εστίασης) και 52 επαγγελματίες συμμετείχαν στην έρευνα στις 5 συμμετέχουσες χώρες.

¹Η συγκριτική έκθεση περιέχει μεγάλο θεωρητικό πλαίσιο, καθώς και το νομικό πλαίσιο, το οποίο μπορεί να είναι χρήσιμο για μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του θέματος της έρευνας.

III Η ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Μια περίληψη της συγκριτικής ανάλυσης των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από την έρευνα που διεξήχθη στη Βουλγαρία, την Καταλονία, την Ιταλία, την Φινλανδία και την Κύπρο παρουσιάζεται παρακάτω. Το πρώτο μέρος της συγκριτικής ανάλυσης εστιάζεται στα κύρια αποτελέσματα που προκύπτουν από την συμμετοχή των κοριτσιών, τα οποία καλύπτουν θέματα που σχετίζονται με την καθημερινή ζωή των κοριτσιών στα ιδρύματα, τις κοινωνικές τους σχέσεις, τις αντιλήψεις τους σχετικά με τους ρόλους των κοινωνικών φύλων και τις δικές τους εμπειρίες βίας. Το δεύτερο μέρος επικεντρώνεται στις απόψεις των επαγγελματιών, τις απόψεις τους για τη ζωή των κοριτσιών, τις ανάγκες που αντιμετωπίζουν στην καθημερινή τους ζωή στον χώρο εργασίας, καθώς και τις ευκαιρίες που τους προσφέρει η εργασία τους.

1. ΚΟΡΙΤΣΙΑ

1.1. Εμπειρίες Ιδρυματικής Φροντίδας: Θετικά και Αρνητικά Στοιχεία

Οι εκθέσεις ανά χώρα δείχνουν ότι οι εμπειρίες των κοριτσιών που ζουν σε ιδρύματα φροντίδας είναι ποικίλες και ότι δεν είναι δυνατόν να μιλάμε για μια αποκλειστική και μοναδική εμπειρία. Ωστόσο, κατά την ανάλυση των αποτελεσμάτων της κάθε χώρας, ορισμένα κοινά στοιχεία ξεχωρίζουν.

Κορίτσια από τις 5 χώρες δήλωσαν ότι βίωσαν την εισδοχή τους στα ιδρύματα ως μια δύσκολη διαδικασία και ότι ο πρώτος μήνας στο ίδρυμα ήταν περίπλοκος και προβληματικός. Μερικά από τα κορίτσια δήλωσαν ότι τα συναισθήματα που είχαν όταν μπήκαν στο ίδρυμα για πρώτη φορά ήταν η μοναξιά, η θλίψη, η ντροπή και ο αποπροσανατολισμός.

Τα κορίτσια από την Καταλονία μοιράστηκαν το γεγονός ότι έστω και αν στην αρχή ήταν πολύ δύσκολο, το ίδρυμα ήταν το καλύτερο μέρος όπου θα μπορούσαν να βρισκονται. Τα περισσότερα κορίτσια από τη Βουλγαρία και την Ιταλία, αισθάνθηκαν ότι το ίδρυμα ήταν μέρος προστασίας. Αντιθέτως, στη Φινλανδία, τα περισσότερα κορίτσια είχαν αρνητική στάση και αισθήματα απέναντι στο ίδρυμα.

Ακόμη και αν τα ιδρύματα θεωρούνταν ασφαλή χώροι, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι τα περισσότερα κορίτσια δήλωσαν ότι ποτέ δεν θα επέλεγαν να ζήσουν σε ένα ίδρυμα μακριά από τις οικογένειές τους και μακάρι να μην έπρεπε να ζήσουν σε αυτά. Όσον αφορά ορισμένες αρνητικές πτυχές σχετικά με την εμπειρία του να ζει κάποια/ος στο ίδρυμα, τα κορίτσια επεσήμαναν ότι ακριβώς όπως τα ιδρύματα ήταν χώροι προστασίας, ήταν επίσης χώροι οι οποίοι περιορίζουν τα άτομα που ζούν εκεί. Τα κορίτσια από τις 5 χώρες εξέφρασαν την άποψη ότι το πιο δύσκολο πράγμα σχετικά με τη ζωή στο ίδρυμα ήταν να συνηθίσουν τους κανόνες πειθαρχίας.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο το οποίο επισημάνθηκε από τα περισσότερα κορίτσια από όλες τις χώρες ήταν το πόσο δύσκολο ήταν να αφήσουν πίσω όλη τους την ζωή τη στιγμή που έμπαιναν στο ίδρυμα.

1.2. Κοινωνικές και Προσωπικές Σχέσεις

Ένα άλλο στοιχείο το οποίο αναλύθηκε στην έρευνα ήταν τα χαρακτηριστικά των κοινωνικών και προσωπικών σχέσεων που έχουν (ή δεν έχουν) τα κορίτσια που ζουν στα ιδρύματα φροντίδας.

Όσον αφορά τις κοινωνικές σχέσεις μέσα στο ίδρυμα, τα περισσότερα κορίτσια δήλωσαν ότι ακόμη και αν η συμβίωση με άλλες νεαρές γυναίκες δεν ήταν πάντα εύκολη, είχαν καλές σχέσεις με τις συγκατοίκους τους. Επιπλέον, τα περισσότερα κορίτσια δήλωσαν ότι είχαν επίσης καλές σχέσεις με τους επαγγελματίες, από τους οποίους έπαιρναν στήριξη και φροντίδα.

Όσον αφορά τις κοινωνικές σχέσεις, που σημαίνει κυρίως τη φιλία, στις περισσότερες χώρες τα κορίτσια υποστήριξαν ότι είχαν λίγους φίλους. Τα κορίτσια από τη Βουλγαρία δήλωσαν ότι οι φίλιες τους περιορίζονταν σε ένα ή δύο κορίτσια. Εξέφρασαν ότι δεν εμπιστεύονται πολλούς ανθρώπους και ότι πέρα αυτού του μικρού κύκλου φίλων, φοβόντουσαν ότι θα προδοθούν και ότι θα τους πλήγωναν. Οι Ιταλίδες επίσης είχαν πρόβλημα να εμπιστευτούν τους ανθρώπους, κάτι που αποτελούσε εμπόδιο στην δημιουργία και την διατήρηση ενός σταθερού κοινωνικού δικτύου. Στη Φινλανδία τα κορίτσια εξήγησαν ότι δεν έχουν κοινωνικό δίκτυο και ότι σε γενικές γραμμές δεν ήταν ικανοποιημένες με τις προσωπικές τους σχέσεις. Επιπλέον, όπως προαναφέρθηκε, τα κορίτσια από την Καταλονία και τη Φινλανδία εξήγησαν ότι ήταν πολύ δύσκολο για αυτές να διατηρήσουν τις φίλιες που είχαν πριν μπουν στο ίδρυμα.

Όσον αφορά τις σχέσεις που τα κορίτσια είχαν με την οικογένειά τους, όλα τα κορίτσια είχαν παρόμοιες εμπειρίες. Μερικά από τα κορίτσια εξήγησαν ότι είχαν τακτική επαφή με την οικογένειά τους και κάποιες άλλες ότι η επαφή ήταν μάλλον σποραδική και όχι τακτική. Τέλος, μερικά κορίτσια εξήγησαν ότι δεν είχαν επαφή με οποιοδήποτε μέλος της οικογένειάς τους.

Όσον αφορά τις προσωπικές σχέσεις, τα κορίτσια από την Βουλγαρία και την Κύπρο εξήγησαν ότι δεν έχουν στενές προσωπικές σχέσεις. Αντίθετα, τα κορίτσια από την Καταλονία, την Φινλανδία και την Ιταλία διαβεβαίωσαν ότι είχαν προσωπικές και σεξουαλικές σχέσεις. Από ό, τι τα κορίτσια μοιράστηκαν με τις ερευνητικές ομάδες σχετικά με τις σχέσεις που δημιουργούσαν με (κυρίως) αγόρια, μπορεί να ειπωθεί ότι, σε γενικές γραμμές, αυτές οι σχέσεις βασίζονται σε ανθυγιεινές συνήθειες. Για παράδειγμα, τα περισσότερα κορίτσια από την Καταλονία οι οποίες ήταν σε σχέση, ήταν σε τοξικές σχέσεις οι οποίες βασίζονταν στην συναισθηματική εξάρτηση και τον έλεγχο. Και ενώ κάποια από τα κορίτσια, ιδιαίτερα αυτά από την Ιταλία και την Καταλονία, ήταν σε θέση να εντοπίσουν σημάδια τα οποία 'κτυπούσαν καμπανάκια', δηλαδή στοιχεία που μπορεί να υποδεικνύουν ότι η σχέση παίρνει μια αρνητική πορεία, είχαν εμπλακεί σε άνισες, ακόμη και βίαιες σχέσεις στις οποίες απλώς αναπαράγονταν στοιχεία μιας πατριαρχικής ρομαντικής αγάπης.

Για να κατανοήσουμε πλήρως το γεγονός ότι η συντριπτική πλειονότητα των κοριτσιών εμπλέκονται σε ανθυγιεινές σχέσεις, είναι απαραίτητο να εξετάσουμε το παρελθόν και τα βιώματα τους. Οι οικογενειακές σχέσεις τους υπήρξαν και εξακολουθούν να είναι περίπλοκες και, σε πολλές περιπτώσεις, βίαιες. Ως εκ τούτου, η τεράστια έλλειψη της αγάπης, η απουσία οικογενειακής υποστήριξης ή / και η κακοποίηση που βιώνουν τα κορίτσια, έχουν άμεσες επιπτώσεις όχι μόνο στη

συναισθηματική τους κατάσταση, αλλά και στο είδος των συναισθηματικών σχέσεων που είναι σε θέση να δημιουργήσουν. Είναι προφανές ότι υπάρχουν κορίτσια σε φροντίδα που, είτε λόγω της αντοχής τους ή της θεραπείας τους, είναι σε θέση να σπάσουν αυτό το μοτίβο και να δημιουργήσουν υγιείς σχέσεις. Δυστυχώς όμως η μεγάλη πλειοψηφία των κοριτσιών σε φροντίδα αναπαράγουν αυτό το μοντέλο της σχέσης. Αυτό στη συνέχεια, κάνει σαφή την ανάγκη να συνεργαστούν ειδικά και εξαντλητικά για την προώθηση της ισότητας στις σχέσεις και την πρόληψη της ανδρικής βίας.

1.3. Ρόλοι Φύλων και Αντιλήψεις

Μια άλλη βασική πτυχή που αναλύθηκε στις 5 χώρες ήταν κατά πόσον ή όχι τα κορίτσια που ζουν σε ιδρύματα φροντίδας με τις αφηγήσεις τους αναπαράγουν τα παραδοσιακά στερεότυπα των κοινωνικών φύλων. Σε όλες τις χώρες τα κορίτσια αναπαράγουν, σε διάφορο βαθμό, τους ρόλους των κοινωνικών φύλων και τα στερεότυπα. Με αυτή την έννοια, μερικά κορίτσια από τη Βουλγαρία, την Καταλονία και την Κύπρο, για παράδειγμα, επιβεβαίωσαν ότι τα αγόρια ήταν από την φύση τους πιο δυνατά, πιο επιθετικά από ότι τα κορίτσια, καθώς και πιο χαλαρά από τα κορίτσια. Επιπλέον, ισχυρίστηκαν ότι τα κορίτσια ήταν πολύ πιο πολύπλοκα και ότι η ζωή τους ήταν πιο περίπλοκη και δύσκολη σε σχέση με τη ζωή των αγοριών. Μερικά από τα κορίτσια επιβεβαίωσαν ότι τα κορίτσια είναι πιο παθιασμένα και πιο συναισθηματικά από τα αγόρια, ή ότι, τουλάχιστον, τα αγόρια δεν δείχνουν την συναισθηματική τους πλευρά όσο τα κορίτσια. Οι φανταστικές ιδέες που ενεργοποιούνται είναι ανησυχητικές από την οπτική του φύλου. Συγκεκριμένα, οι προσδοκίες των νέων γυναικών του έργου αναπαράγουν ένα σύστημα με πατριαρχικές αξίες και θέτουν τις γυναίκες σε μια **εξαιρετικά σεξουαλική** και υποτιμητική κοινωνική θέση.

Παρά τη διαδεδομένη παρουσία των σεξιστικών στερεοτύπων που αναπαράγονται και ενισχύουν μια εξαιρετικά πατριαρχική κοινωνική εικόνα ανάμεσα στα κορίτσια στην φροντίδα και στις 5 χώρες, μερικά κορίτσια αμφισβητούν ορισμένες ιδέες και ισχυρίζονται ότι είναι άδικο το γεγονός ότι τα αγόρια και τα κορίτσια αντιμετωπίζονται και ανατρέφονται διαφορετικά. Έχει ενδιαφέρον ότι τα κορίτσια είναι σε θέση να προσδιορίσουν πώς η ανατροφή και τα μοτίβα της κοινωνικοποίησης που υιοθετούνται κατά την παιδική ηλικία και την εφηβεία μπορεί να έχουν (και μάλιστα έχουν) αντίκτυπο στις μελλοντικές συμπεριφορές και δράσεις. Από την άποψη αυτή, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις τα κορίτσια εμφανίζουν κάποια τάση να αποδεχτούν ως φυσιολογικό και φυσικό ότι ορισμένες συμπεριφορές είναι διαφορετικές ανάμεσα τα αγόρια και τα κορίτσια, σε άλλες περιπτώσεις είναι σαφές ότι πρόκειται για κοινωνικά κατασκευασμένη διαφορά. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τα κορίτσια που ζουν στην Καταλονία και στην Ιταλία.

1.4. Ορισμοί, Προσωπικές Εμπειρίες και Νομιμοποίηση της Βίας...

Όλες οι εκθέσεις παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους τα κορίτσια που ζουν σε ιδρύματα φροντίδας καθόριζαν τι σημαίνει η βία για αυτές. Τα κορίτσια από τη Βουλγαρία, την Καταλονία, την Φινλανδία, την Ιταλία και την Κύπρο προσφέρουν αρκετούς ορισμούς για την βία. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα κορίτσια αναφέρθηκαν αρχικά στη σωματική βία και στη συνέχεια, με λίγο περισσότερο προβληματισμό, έκαναν κάποιες αναφορές στην ψυχολογική βία. Μόνο σε λίγες περιπτώσεις αναφέρθηκαν στη σεξουαλική βία. Ένας πιθανός λόγος που μπορεί να εξηγήσει το γεγονός ότι η σεξουαλική βία δεν αναγνωρίζεται αμέσως σε κάποια από τις χώρες είναι ότι εξακολουθεί να είναι ταμπού, τόσο για τα κορίτσια στη φροντίδα όσο και την κοινωνία γενικά. Και γι'αυτό τον λόγο

εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές δυσκολίες όταν μιλάμε για την σεξουαλική βία με το όνομα της. Άλλα κορίτσια δεν αναφέρονται σε συγκεκριμένες μορφές βίας, αλλά σε γενικότερες / γενικούς ορισμούς της βίας και χρησιμοποιούν φράσεις όπως «όταν κάποιος σε αναγκάζει να κάνεις κάτι που θέλεις να κάνεις» ή «κάτι που πονάει» για να το περιγράψουν.

Ένα από τα κριτήρια για τις συνεντεύξεις ήταν ότι έπρεπε το κορίτσι να είχε υποστεί κάποια μορφής βίας. Έτσι, όλα τα κορίτσια που συμμετείχαν στις ατομικές συνεντεύξεις είχαν υποστεί κάποιου είδους βία. Ωστόσο, δεν το αναγνώρισαν ή δεν το εξήγησαν όλες κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Στη Βουλγαρία για παράδειγμα, ορισμένα κορίτσια αρνήθηκαν ότι είχαν υποστεί βία. Αυτά τα κορίτσια έβλεπαν την βία μόνο στις ακραίες μορφές της, και ισχυριζόντουσαν ότι δεν ήταν ποτέ καταστάσεις οι οποίες οι οποίες είχαν υποστεί. Με αυτή την έννοια, μερικά από τα κορίτσια έβλεπαν την βία ως κάτι φυσιολογικό και ως αναπόσπαστο μέρος της ζωής τους. Κορίτσια και από άλλες χώρες έδειξαν επίσης κάποια απροθυμία να μιλήσουν για τις δικές τους ιστορίες βίας, κάτι το οποίο ήταν πλήρως κατανοητό και σεβαστό.

Τα άλλα κορίτσια μίλησαν για τις εμπειρίες τους και μοιραστήκαν με τις ερευνητικές ομάδες τις ιστορίες τους. Κορίτσια από όλες τις χώρες είχαν υποστεί σωματική, ψυχολογική και σεξουαλική βία. Στις περισσότερες των περιπτώσεων, τα κορίτσια εξήγησαν ότι είχαν βιώσει όλες τις διαφορετικές μορφές της βίας, δηλαδή σωματικές και ψυχολογικές επιθέσεις, σεξουαλική κακοποίηση, την ταπείνωση και την παραμέληση. Μερικά από τα κορίτσια είχαν βιώσει μόνο μια ιστορία βίας ενώ άλλες είχαν πέσει θύματα (και ήταν επιζώντες) διαφορετικών περιπτώσεων βίας. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα κορίτσια εξηγούσαν ότι ο δράστης ήταν μέλος της οικογένειας ή κάποιο άτομο που ήξεραν. Είναι ακριβώς το γεγονός ότι ο δράστης ήταν μέλος της οικογένειας, που δημιουργεί μεγαλύτερη σύγχυση, αποπροσανατολισμό και αγωνία στα κορίτσια.

Τα κορίτσια επίσης μοιραστήκαν τα συναισθήματα στα οποία βυθίστηκαν όταν βίωναν την βία, το οποίο σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούσε να διαρκέσει για μεγάλο χρονικό διάστημα. Τα κορίτσια από όλες τις χώρες εξέφρασαν την άποψη ότι κατά τη διάρκεια των βίαιων επεισοδίων αισθάνθηκαν εντελώς αποπροσανατολισμένες και δεν ήξεραν τι να κάνουν ή από ποιον να ζητήσουν βοήθεια. Τα περισσότερα κορίτσια εξήγησαν ότι δεν μπορούσαν να πουν σε κανένα ότι ήταν θύματα βίας και αυτό τους έκανε να αισθάνονται πραγματικά μόνες.

Είναι επίσης ενδιαφέρον να επισημανθεί ότι μερικά κορίτσια από τη Βουλγαρία, την Καταλονία και την Φινλανδία θεωρούσαν την βία φυσιολογική συμπεριφορά ή την υποτιμούσαν κάπως, ειδικά όταν ο δράστης ήταν μέλος της οικογένειας (πατέρας ή μητέρα, για παράδειγμα). Ανάλογα με την ηλικία, ίσως η πραγματικότητα που ζουν στο σπίτι είναι η μόνη πραγματικότητα που ξέρουν και ως εκ τούτου, κάποιος μπορεί να καταλάβει ότι η χρήση βίας στις ανθρώπινες σχέσεις είναι «κανονικός/φυσιολογικός» τρόπος λειτουργίας. Μερικά κορίτσια εξήγησαν ότι συνειδητοποίησαν ότι κάτι πήγαινε λάθος στο σπίτι τους όταν ερχόντουσαν σε επαφή με άλλες οικογένειες και άλλες πραγματικότητες.

Οι επιπτώσεις της βίας που βίωσαν ήταν ισχυρές και διαφορετικές. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα κορίτσια αισθάνθηκαν ενοχές για τη βία που υπέστησαν και ότι έγιναν το επίκεντρο. Ενώ ορισμένα κορίτσια αισθάνθηκαν κάπως υπεύθυνες για όλα όσα τους είχαν συμβεί, άλλες είπαν ότι δεν είχαν καθόλου ευθύνη για αυτό που βίωσαν. Τα κορίτσια εξήγησαν ότι κατά τη διάρκεια των επεισοδίων

βίας ένιωσαν θλίψη, ντροπή, αποπροσανατολισμό και χαμένες. Οι περισσότερες είχαν χαμηλή αυτοεκτίμηση και είχαν μεγάλη δυσκολία στο να δημιουργήσουν υγιείς σχέσεις και σχέσεις εμπιστοσύνης με άλλους, ειδικά με ενήλικες και με τους άνδρες (σε περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης). Επιπλέον, μερικά από τα κορίτσια είχαν σωματικά και ψυχολογικά προβλήματα λόγω της βίας που υπέστησαν.

Ένα άλλο σημαντικό θέμα που συζητήθηκε κατά τη διάρκεια των ατομικών συνεντεύξεων ήταν το κατά πόσον τα κορίτσια θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν ποτέ τη χρήση βίας. Όταν αυτό τους ειπώθηκε είτε άμεσα είτε έμμεσα, οι απαντήσεις των κοριτσιών ήταν διαφορετικές. Μερικά από τα κορίτσια από τη Φινλανδία και την Καταλονία, για παράδειγμα, θεωρούσαν την βία φυσιολογική συμπεριφορά και οι ίδιες το ασκούσαν προς άλλους. Κάποια άλλα κορίτσια από την Καταλονία εκδηλώθηκαν κατά την χρήση της βίας, αλλά εξήγησαν ότι υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις που θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η βία. Άλλα κορίτσια από τη Βουλγαρία, δήλωσαν ότι είχαν την επιθυμία για εκδίκηση και ότι θα κτυπούσαν σωματικά άλλους ανθρώπους αν μπορούσαν. Τα κορίτσια της Κύπρου είπαν ότι θα «χτυπούσαν» τους άλλους με πολύ δύναμη, εάν υπήρχε η ανάγκη να υπερασπιστούν έναν μικρότερο αδελφό ή αδελφή και το βλέπουν αυτό ως ένα νόμιμο τρόπο να προστατεύσουν τα άτομα που φροντίζουν. Τέλος, υπήρχε μια άλλη ομάδα κοριτσιών από την Καταλονία και την Ιταλία που δήλωσαν ότι η βία δεν ήταν ποτέ μια νόμιμη ή δικαιολογημένη πράξη.

Όλα τα κορίτσια, βέβαια, ήλπιζαν να μην είχαν υποστεί ποτέ βία στη ζωή τους. Ωστόσο, οι περισσότερες από αυτές είπαν με σιγουριά ότι, αυτές οι σκληρές και σοβαρές εμπειρίες τις είχαν κάνει πιο δυνατές και ικανές να ξεπεράσουν οποιοδήποτε άλλο εμπόδιο θα μπορούσε να συναντήσουν στη ζωή τους. Έτσι, μέσα από την συναισθηματική αστάθεια, τα περισσότερα κορίτσια είχαν αναπτύξει στρατηγικές ανθεκτικότητας που τους επέτρεπαν να επιβιώσουν και να ζήσουν μια νέα ζωή.

2. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ

2.1. Απόψεις, Ανάγκες και Ευκαιρίες για Επαγγελματίες

Για να έχουμε μια πλήρη και ολοκληρωμένη εικόνα της ζωής των κοριτσιών που βρίσκονται σε ιδρυματική φροντίδα, οι επαγγελματίες που εργάζονται με τα κορίτσια συμμετείχαν στις επιτόπου εργασίες, είτε μέσω ατομικών συνεντεύξεων είτε μέσω ομάδων εστίασης.

Οι επαγγελματίες δήλωσαν ότι ήταν αδύνατο να μιλήσουν για γενικά χαρακτηριστικά των κοριτσιών των ιδρυμάτων φροντίδας. Ωστόσο, είναι αλήθεια ότι η μεγάλη πλειονότητα των κοριτσιών έχουν ορισμένα κοινά στοιχεία, όπως το ότι έχουν υποστεί βία (ψυχολογική, σωματική ή / και σεξουαλική) ή / και έχουν παραμεληθεί από την οικογένειά τους.

Επαγγελματίες από τις 5 χώρες δήλωσαν ότι δεν ήταν πάντα εύκολο να εργαστούν με τα κορίτσια και να μιλήσουν για τις ιστορίες τους σχετικά με την βία. Τα κορίτσια δεν θέλουν πάντα να μιλήσουν για 'αυτό, είτε επειδή φοβούνται ότι κάποιος θα τους κρίνει αρνητικά είτε επειδή φοβούνται ότι θα πληγωθούν, είτε επειδή το τραύμα ήταν πολύ πρόσφατο και δεν έχει δουλευτεί. Πράγματι, οι επαγγελματίες από τις 5 χώρες δήλωσαν ότι ήταν δύσκολο για αυτούς να δημιουργήσουν σχέσεις εμπιστοσύνης που θα επέτρεπαν την καλή επικοινωνία και την δυνατότητα να δουλέψουν το τραύμα.

Οι περισσότεροι επαγγελματίες δήλωσαν ότι η δημιουργία δυνατών σχέσεων εμπιστοσύνης αποτελεί τη βάση μιας καλής παρέμβασης με τα κορίτσια. Επιπλέον, ορισμένοι επαγγελματίες δήλωσαν ότι σε μερικές περιπτώσεις απαιτείται εξωτερικός επαγγελματίας. Η ιδέα της συνεργασίας μεταξύ των υφιστάμενων πόρων συνιστάται και υποστηρίζεται από τους επαγγελματίες των 5 χωρών.

Κάποιοι επαγγελματίες είπαν ότι ήταν πολύ σημαντικό να καθοριστεί προσεκτικά ο ρόλος του επαγγελματία και αυτό συνδέεται με τη σπουδαιότητα του να δημιουργηθούν σταθερές σχέσεις εμπιστοσύνης μεταξύ κοριτσιών και επαγγελματιών.

Τα ιδρύματα πρέπει να είναι χώροι προστασίας και φροντίδας και, ως εκ τούτου, οι επαγγελματίες που εργάζονται εκεί πρέπει να είναι έτοιμοι να προσφέρουν προστασία και φροντίδα στα κορίτσια. Με αυτή την έννοια, οι περισσότεροι επαγγελματίες που συμμετείχαν στις επιτόπου εργασίες δήλωσαν ότι ένιωθαν ικανοί να εργαστούν εκεί που εργαζόντουσαν. Ωστόσο, επιπλέον εκπαίδευση θα ήταν μπόνους και θα τους βοηθούσε να φροντίζουν τα κορίτσια καλύτερα. Επαγγελματίες από τη Φινλανδία και την Καταλονία, για παράδειγμα, δήλωσαν ότι θα ήταν ενδιαφέρον να παρακολουθήσουν σεμινάρια σχετικά με τη βία.

Σε σχέση με την έλλειψη προγραμμάτων με βάση το φύλο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι επαγγελματίες από τη Βουλγαρία, την Ιταλία και την Καταλονία δεν μπορούσαν να βρουν πολύ μεγάλες διαφορές ανάμεσα τα αγόρια και τα κορίτσια. Μερικοί επαγγελματίες βρήκαν κάποια διαφορά που αναφέρεται στο γεγονός ότι «τα αγόρια λειτουργούν πιο πολύ με το σώμα τους και τα κορίτσια πιο πολύ με το συναίσθημα» ή ότι «είναι ευκολότερο να δουλέψουν με τα αγόρια από ό, τι με τα κορίτσια» ή το αντίθετο. Ωστόσο, δεν έγινε ανάλυση σχετικά με τις διαφορές μεταξύ αγοριών και κοριτσιών. Από την άλλη, οι επαγγελματίες από τη Φινλανδία έκριναν ότι υπήρχαν μεγάλες διαφορές ανάμεσα τα αγόρια και τα κορίτσια. Και στις δυο περιπτώσεις, η ευαισθητοποίηση για θέματα φύλου θα ήταν αναγκαία δεδομένου ότι σε κάθε περίπτωση υπήρχε κατά φύλο ανάλυση στις διαφορές που αντιμετωπίζουν ή που δεν αντιμετωπίζουν.

Οι περισσότεροι επαγγελματίες έδειξαν μεγάλο θαυμασμό για τη δουλειά που έκαναν. Όλοι τους συμφώνησαν ότι ήταν μια πραγματικά δύσκολη και πολύπλοκη εργασία. Είχαν επίγνωση της ευθύνης που είχαν ως εκπαιδευτές και, κατά πάσα πιθανότητα, το κύριο σημείο αναφοράς για τα κορίτσια στην εφηβεία. Ωστόσο, οι περισσότεροι επαγγελματίες δήλωσαν ότι απολαμβάνουν την εργασία τους.